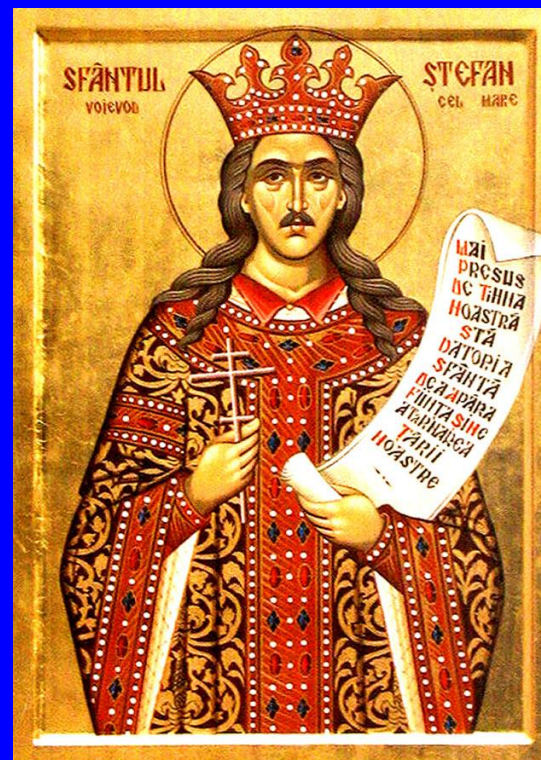
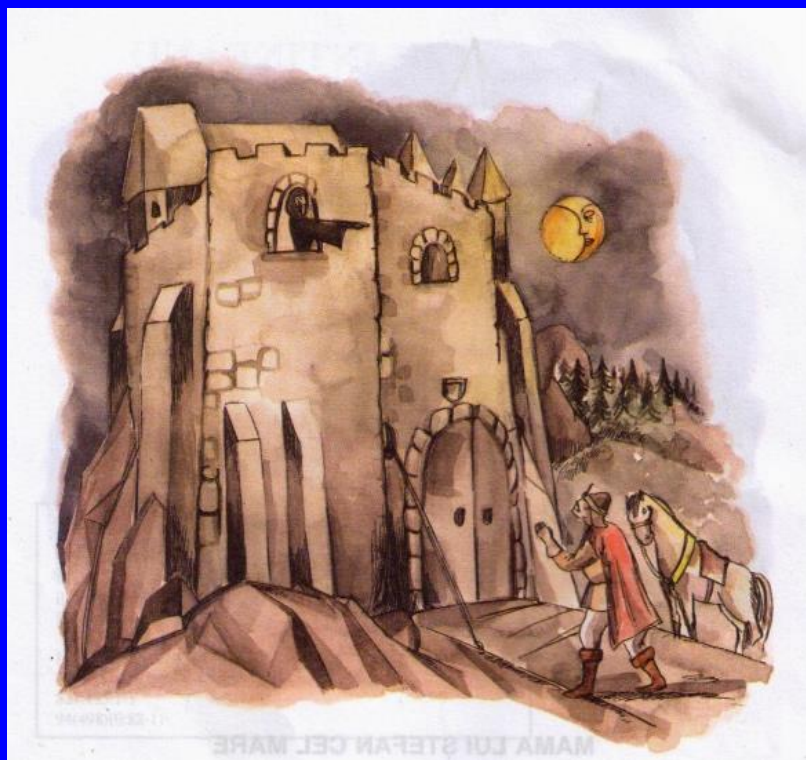

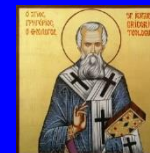
„DOAMNA” MARIA – OLTEA, MAMĂ A LUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT

Exemplu de mamă creștină ortodoxă

Dr. ir. G.M. Languri, 20 noiembrie 2016

*Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam*

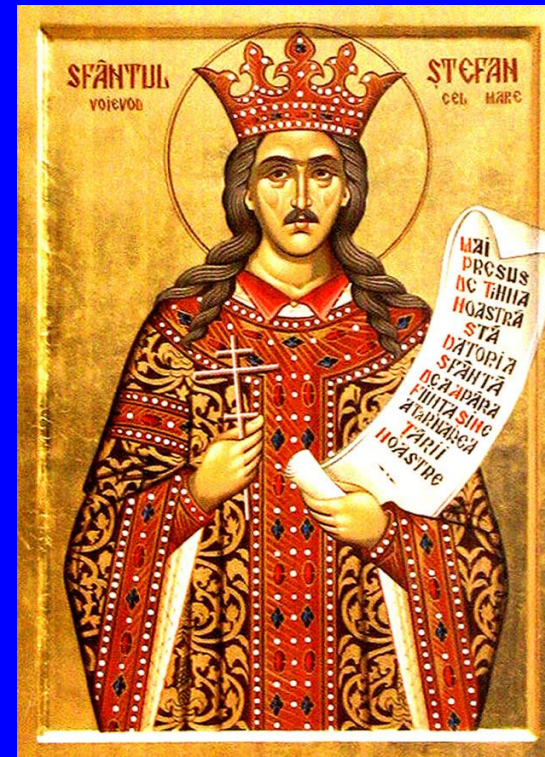
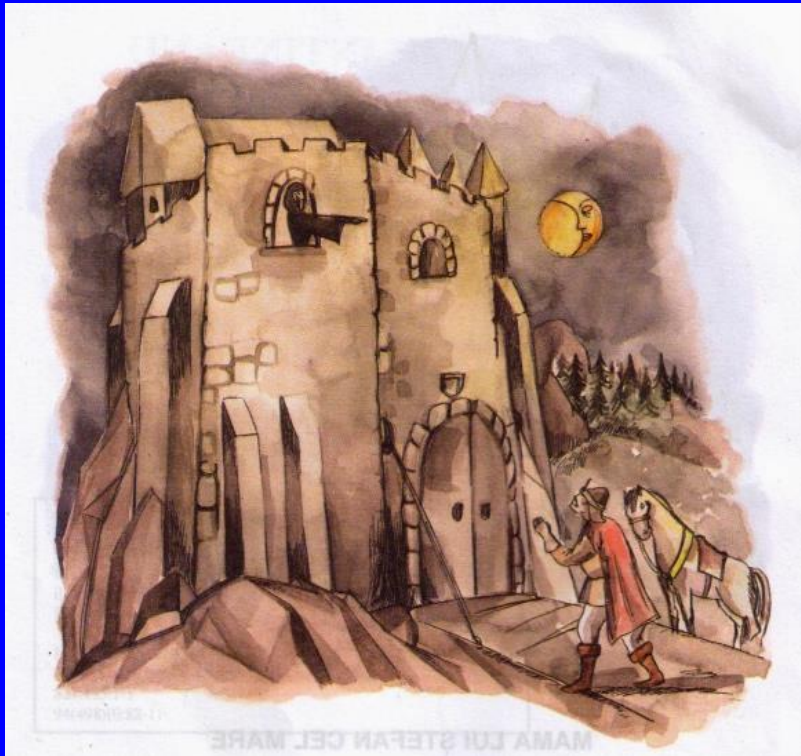

„DOAMNA” MARIA – OLTEA, MAMĂ A LUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT

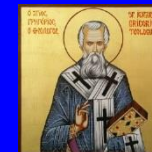
Exemplu de mamă creștină ortodoxă

„Cunună bătrânilor sunt fiii lor și fală fiilor sunt părinții lor”

din Rugăciunea copiilor pentru părinți

*Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam*

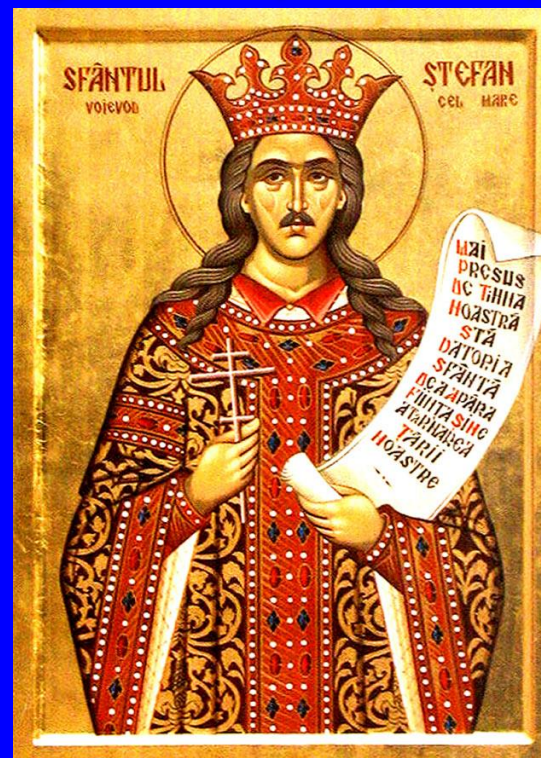
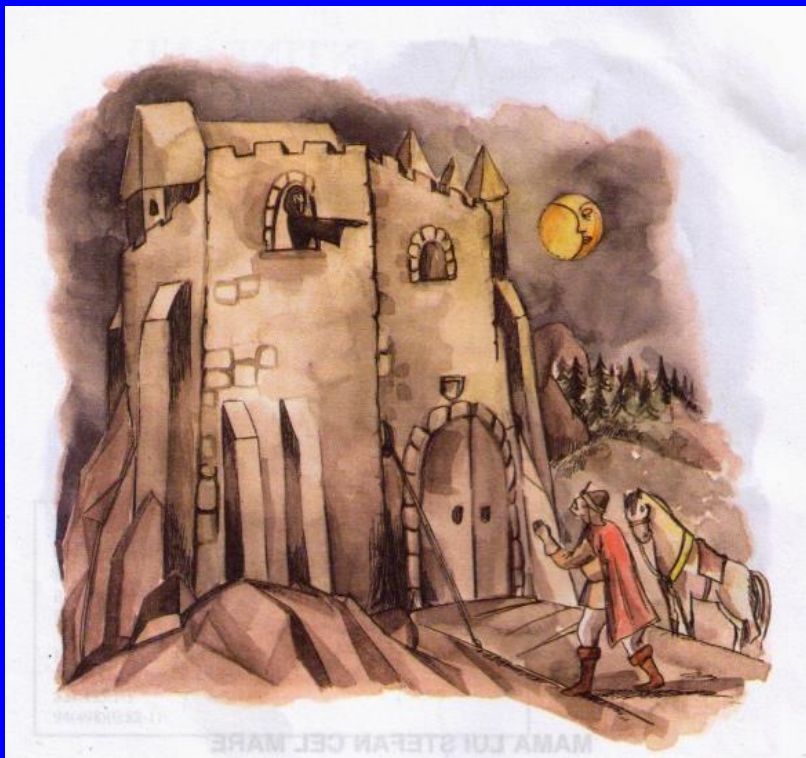

„DOAMNA” MARIA – OLTEA, MAMĂ A LUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT

Exemplu de mamă creștină ortodoxă

„Cunună bătrânilor sunt fiii lor și fală fiilor sunt părinții lor”

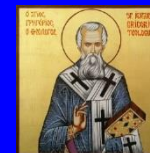
din Rugăciunea copiilor pentru părinți

„Mai presus de tihna noastră stă datoria sfântă de a apăra ființa și neatârarea țării noastre”

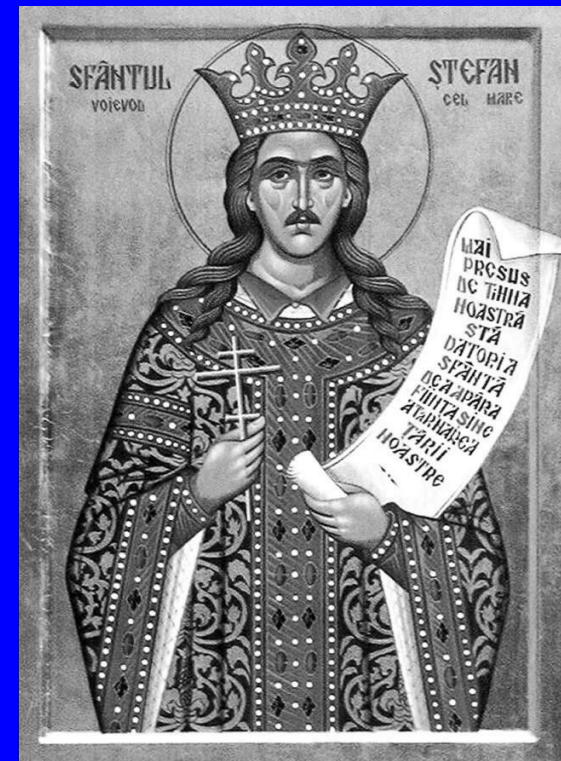

*Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam*

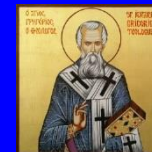

CUPRINS

- Ce spun cronicarii și literatura despre „doamna” Maria-Oltea?
- De unde se trage mama lui Ștefan cel Mare?
- Căsătoria cu Bogdan al II-lea
- Cum arăta mama domnitorului?
- Ce fel de fire avea „doamna” Maria-Oltea?
Exemplu de mamă creștină ortodoxă
- Activitatea mamei lui Ștefan cel Mare.
Exemplu de mamă creștină ortodoxă
- Bibliografie
- Mulțumiri

*Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam*

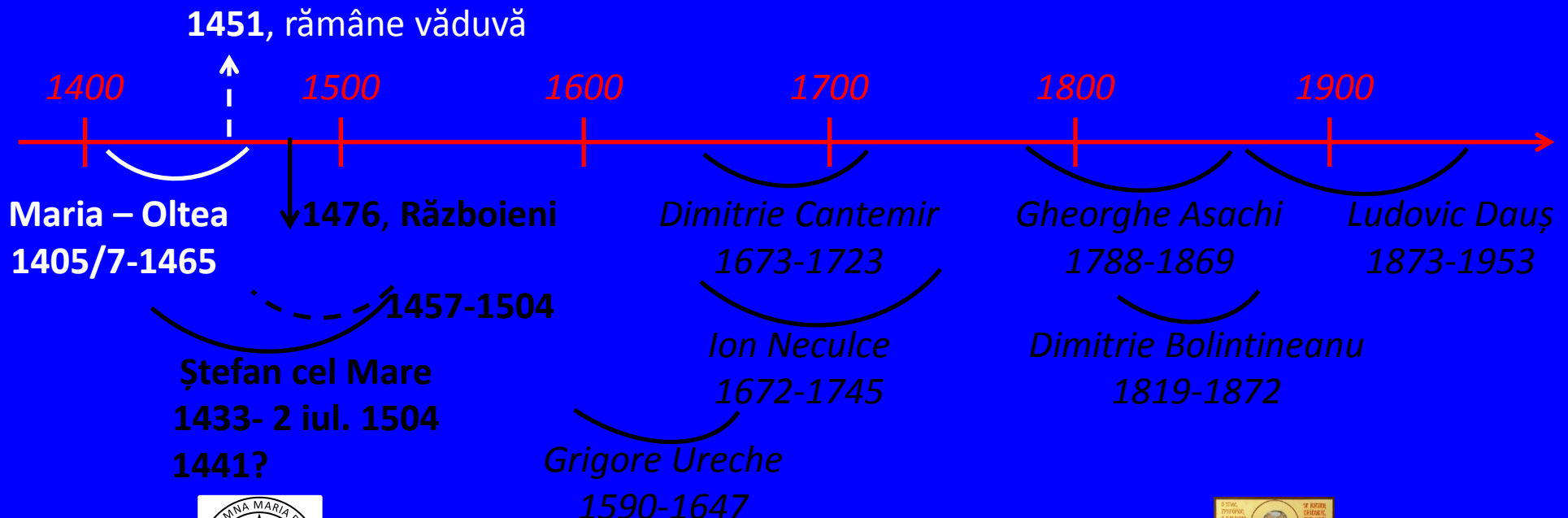

Ce spun cronicarii și literatura despre „doamna” Maria-Oltea?

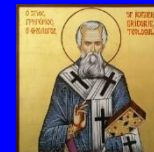
Cunoscută ades doar ca **doamna Oltea** (1405/7-d. 4 nov. 1465), mama lui Ștefan cel Mare, rămâne văduvă în 1451. Își crește fiul, Ștefan, pentru a urma la tron tatălui său și va reuși. În 1457, Ștefan, având atunci 16/24 de ani, devine domn al Moldovei.

Și mai știm ce ne spun o seamă de poeți (Bolintineanu, Asachi, Dauș) și cronicari (Neculce, Cantemir) despre **reacția doamnei Oltea** atunci când, învins la Valea Albă-Războieni, Ștefan vrea să scape fugind din fața dușmanilor. **Mama sa, neînduplecată, îl trimite înapoi să lupte și să moară pentru țară.**

Această poveste este însă neverificată din punct de vedere istoric!

Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam

„Ștefan-vodă cel Bun, bătându-l turcii la Războieni, au mărșărit să intre în Cetatea Neamțului. Și fiind **mumă-sa** în cetate, nu l-au lăsat să intre și i-au dzis că **pasirea în cuibul său nu pierde. Ce să să ducă în sus, să strângă oaste, că izdânda va fi a lui.** Și așe, pe cuvântul mâne-sa, s-au dus în sus și au strânsu oaste.”

Ion Neculce,
„O samă de cuvinte”

murea Siretului într'unu satu numitu Resboe. Puçinu dupa aceea Ștefanu (1), principele Moldaviei sosese aici cu armata alésa. Lupt'a se incepe; ea era inversiunata, si victori'a lungu timpu dubiósá. In urma Moldovenii sunt invinsi, Ștefanu insusi prinde fug'a si cérca scapare in cetatea Némțiu, unde lasase pe muma-sa si-o garnisóna valorósá. In reversatulu dilei ajunge langa cetate, si cere a i se deschide portile. Mam'a, care nu asteptá pe principele, fiulu seu, se se întórca asia pe neasteptate, esí pe murii cetatiei, si-i re-

fusá intrarea, dicéndu: « O! fiulu meu, de candu te sciu io, anca « nici-odata nu te-ai intorsu d'in lupta fora victoria! Fiendu-cá tu « ti ai uitatu de bravur'a ta de inainte, mai bine asiú fi voitu ca se « fii peritu de man'a inamicului, de cátu se ajungi rusinea, ca se te « scape o femeia. Deci pléca indata inapoi si se te intorci victoriosu « séu nici-odata. » Ștefanu, miscatu de acésta infrontare materna, se întórce dela cetate mai iute de cum venise. Venindu'i in cale

Dimitrie Cantemir
„Istoria Creșterii și Descreșterii Curții Otomane”

Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam

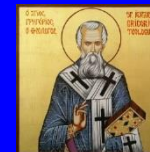
Când de zi se luminase, cu a lui putere,
La cetate Ștefan vine și intrare cere;
Dar Elena, inimoasă, de pe muri i zice:
Fără triumf să nu intre fiul meu aici! [...]
Mergi, adună a ta oaste, zboară spre pieire,
În a ta virtute patria afle mântuire;
Asta-i singura dorință, voia maicei tale,
De-i cădea, și eu urma-voi pe a morței cale!
În timpul cel cumplit, un suflet moldovan
A fost și la femei, ca la aprozi, d-oștean!

Gheorghe Asachi,
„Ștefan cel Mare înaintea Cetății Neamțu”

Un orologiu sună noaptea jumătate. \ În castel în poartă oare cine bate?
- "Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit; [...]\Dar deschideți poarta...
Turcii mă-nconjur... Vântul suflă rece... Rănilă mă dor!"
[...] doamna mare [...] a poartă atunci a ieșit
Și-n tăcerea nopții astfel i-a vorbit:
- "Ce spui, tu, străine? Ștefan e departe;\Brațul său prin taberi mii de morți împarte.

Eu sunt a sa mumă; el e fiul meu;\De ești tu acela, nu-ți sunt mumă eu!
Însă dacă cerul, vrând să-ngreueze\Anii vieții mele și să mă-ntristeze,
Nobilul tău suflet astfel l-a schimbat;\Dacă tu ești Ștefan cu adevărat,
Apoi tu aici fără biruință\Nu poți ca să intri cu a mea voință.
Du-te la oștire! Pentru țara mori!\Și-ți va fi mormântul coronat cu flori!”

Dimitrie Bolintineanu
„Muma lui Ștefan cel Mare”

Litografie,
Gh. Asachi, 1833

LA MERI D'ETIENNE LE GRAND
refuse à son fils l'entrée de la forteresse de Neamț en 1484

MUMA LUI ȘTEFAN CEL MARE
împiedică în 1484 pe fiul său de a intra în cetatea Neamț

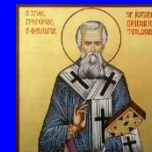
bvau.ro

Gheorghe Asachi,

„Muma lui Ștefan cel Mare refuzând
intrarea fiului său în cetatea Neamț în 1484”

Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam

„Doamna” Maria-Oltea în literatură

SCENA VII

ȘTEFAN, LUPU, URSAN ȘI CÂȚIVA RĂZBOINICI, jos pe
coasta care urcă spre poarta cetății. Sus pe ziduri: DOAMNA
OLTEA, CURTENI, BOERI, RĂZBOINICI, apoi DOMNIȚA
MARIA, care a dispărut din ferestra turnului pentru a veni
lingă mama lui Ștefan.

LUPU, plecându-se :

Părinte bun !

URSAN

Stăpâne !

*In acest timp Oltea a apărut în față pe ziduri, alături de Maria,
și înconjurată de curteni. La aparițiunea Oltei, Lupu și Ursan,
trec de-o parte, spre poartă, lăsând în mijloc pe Ștefan, având la
spate pe războinicii săi.*

DOAMNA OLTEA

Ce sunt acele șoapte
Ce turbură tăcerea, acum în plină noapte ?

DOMNIȚA MARIA

Ștefan, Ștefan e !

DOAMNA OLTEA, făcându-se că n'o aude :

Cine, împins de un gând rău
Spre noi se 'ndreaptă ?

ȘTEFAN, cu un strigăt de durere :

Mamă !

DOAMNA OLTEA

Tu ?.. Cine ?

ȘTEFAN

Fiul tău !

DOAMNA OLTEA

Zici fiul meu ! Cuvântul ți-e plin de semeție !
Ștefan, puternic duce o sfântă bătălie,
Și n'o să se întoarcă decât învingător.

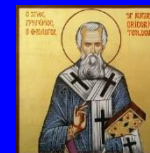
DOAMNA OLTEA

Zici fiul meu ! Cuvântul ți-e plin de semeție !
Ștefan, puternic duce o sfântă bătălie,
Și n'o să se întoarcă decât învingător.

Ludovic Dauș (nepot de soră al lui Costache Negruzzi)
„Doamna Oltea. Mama lui Ștefan. Poem dramatic în versuri”

Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam

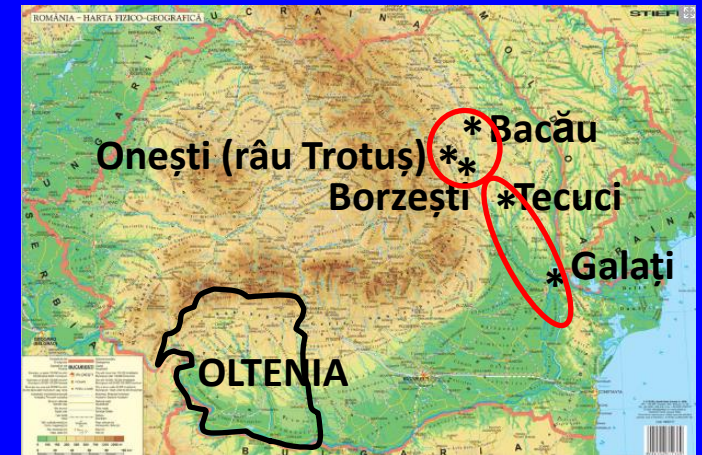
• De unde se trage mama lui Ștefan cel Mare?

Există **mai multe ipoteze** privitoare la originea doamnei Maria-Oltea, anume:

- Mama lui Ștefan se trăgea **din Valahia**, numele de **Oltea** venind de la **regiunea râului Olt** (spațiu geografic numit ulterior **Oltenia**), astfel de nume lipsind din izvoarele scrise ale vremii. Bogdan al II-lea și Maria-Oltea s-ar fi întâlnit în Valahia, pe când acesta era refugiat sau stabilit temporar acolo (fiind înrudit cu Vlad Dracul).

- Mai nou se sugerează că, mama lui Ștefan cel Mare ar fi, ca și Bogdan al II-lea, **de origine moldoveană**.

Anume în zona copilăriei lui Ștefan (Bacău, Trotuș, Borzești), în sec. al XV-lea exista un **sat numit „Olteni”**. În sudul Moldovei (în zona Tecuci, Galați) e atestată o **zonă geografică** tot cu numele **„Olteni”**. Și satul și zona „Olteni” provin dintr-un proces de strămutare de populație, din sec. al XIV-lea, din zona râului Olt în sudul Moldovei. Familia mamei lui Ștefan cât și numele de **Oltea** ar proveni, în acest caz, de aici.

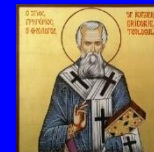

- Primul nume, **Maria**, a fost luat spre sfârșitul vieții, când s-a călugărit.

Din păcate, ambele opinii rămân discutabile, documentele de familie ale Mariei-Oltea și ale fratelui ei Vlaicul, arzând într-un **incendiu în anul 1472!**

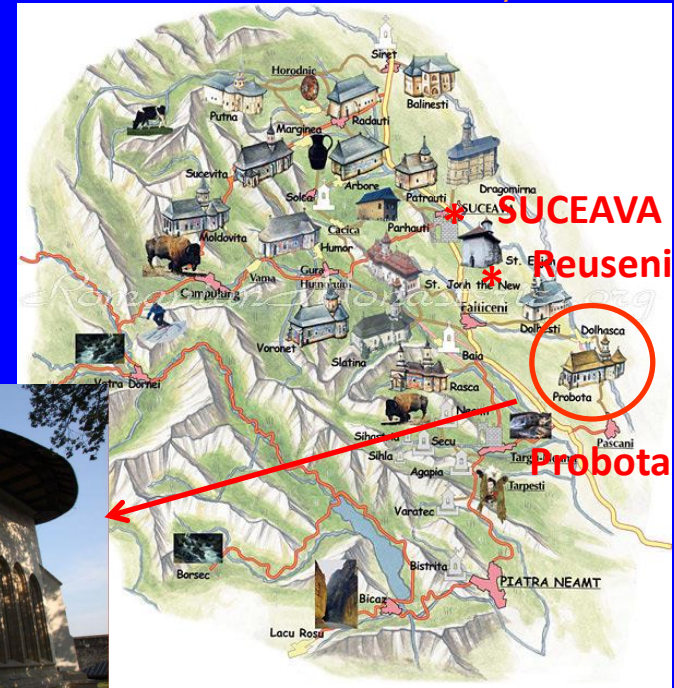

*Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam*

Căsătoria cu Bogdan al II-lea

- Maria-Oltea **mai fusese căsătorită** (spun documentele și pomelnicele mănăstirești) și avea deja cinci copii: Ioachim, Ion, Cârstea, Maria și Sora. Are cam 35 de ani când se căsătorește cu Bogdan, prin 1440, Ștefan fiind unicul ei copil cu acesta.
- **Căsătoria lor nu a fost oficializată și/sau recunoscută**, deci Ștefan este un copil bastard, ca și tatăl său.
- Datorită originii sale modeste și/sau căsătoriei anterioare, Maria-Oltea **nu a fost niciodată numită „doamnă”**, adică soție de domn și nici „cneghină” (ca soțiile marilor boieri), pe când domnea Bogdan al II-lea (1449-51) și nici după aceea.
- Faptul e **confirmat de textul în slavonă** de pe lespede sa funerară: „Acesta este mormântul roabei lui Dumnezeu Oltea, mama domnului Io Ștefan voievod, care a murit în anul 6973 [1464] noiembrie 4”. Inițial Maria-Oltea a fost înmormântată la biserica **Veche**, lângă Reuseni, biserică reconstruită de Ștefan înainte de 1464. Când, printr-o masivă alunecare de teren, se va surpa din nou, Petru Rareș aduce lespede la mănăstirea Probotă (actuala), ctitoria sa. **Lespedea e descoperită în 1904** în curtea mănăstirii.

Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam

Cum arăta mama domnitorului?

- Nu s-au pastrat **imagini** ale Mariei-Oltea ... dar Ștefan cel Mare avea **față rotundă, ochii albaștri și ageri, sprâncenele groase și arcuite, nasul drept, [...] bălai la chip, cu pletele blonde și ondulate, fruntea înaltă și boltită, iar în portretul verbal făcut de Grigore Ureche, voievodul apare ca „un om nu mare de statu”,** trăsături neexistente pe linie paternă se pare, deci moștenite de la mama sa; portrete **contemporane** lui Ștefan sunt doar trei, anume cele de la Pătrăuți, Voroneț, Humor!
- Este ades **asociată** cu fiica lui Neagoe Basarab, **Ruxandra**, care a trăit însă mai târziu.

Ruxandra Basarab
15??-1545

22/30 de ani, biserica
Sfânta Cruce, Pătrăuți

23/31 de ani, biserica
Mănăstirii Voroneț

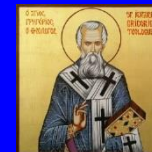
32/40 de ani, Tetraevangheliarul
de la Humor, în copie la Putna

Bogdan al II-lea
1409-1451

*Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam*

Ce fel de fire avea “doamna” Maria-Oltea?

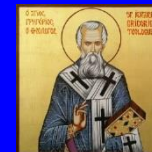
Exemplu de mamă creștină ortodoxă

Aici **tradiția orală, legendele**, apărute încă din timpul vieții mamei lui Ștefan cel Mare, au un **rol important**. Să vedem ce ne spun acestea:

- Mariei-Oltea nu i-a plăcut și nici nu a vrut să cedeze în fața cuiva, să fie răpusă, înfrântă. Așa și-a crescut fiul de a ajuns om harnic, viteaz, priceput în treburile țării și iute la mânie (Grigore Ureche, în „Letopisețul Țării Moldovei”). Virtuți precum **demnitatea**, nu ca îngâmfare și mulțumire de sine, **hotărârea**, **setea de dreptate**, **sângele rece**, **agerimea minții**, **sprinteneala și intuiția în trebi**, sunt comune mamei și fiului.
- Maria-Oltea s-a dovedit a fi un **bun psiholog**, tatăl era mai blajin, mai încrezător, e capabilă de **asprime și dragoste tăinuită** în educarea viitorului domnitor dar și după suirea pe tron a acestuia.
- În spiritul vremii, a rămas **fidelă** soțului ei, rămânând pentru restul vieții văduvă.
- Mai mult ca sigur **multumită** să-și fi văzut fiul ajuns domnitor și să-l lase căsătorit, acesta având doi copii deja atunci când Maria-Oltea s-a stins, în 1465, la aproximativ 60 de ani.
- A fost o femeie **puternică**, cum se cuvine mamei unui domnitor și o femeie **evlavioasă**, călugărindu-se către sfârșitul vieții, cum se cuvine mamei unui sfânt.

*Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam*

Activitatea mamei lui Ștefan cel Mare:

Exemplu de mamă creștină ortodoxă

- Maria-Oltea a rămas, încă de tânără, pentru a doua oară văduvă. Când în 1451, este asasinat la Reuseni soțul ei Bogdan, ea **fuge pentru a salva viața fiului ei Ștefan și a celorlalți copii ai ei**, fiind nevoită să trăiască **6 ani în exil**.

Se presupune că s-ar fi refugiat la curtea regelui Iancu de Hunedoara (bun prieten cu tatăl lui Ștefan) sau în Țara Românească. Cu siguranță din august 1456, după moartea lui Iancu de Hunedoara, Maria-Oltea cu ai săi era în Țara Românească, de unde, cu ajutorul lui Vlad Țepeș, viitorul domn Ștefan a întreprins în 1457 o amplă campanie militară, în urma căreia a luat scaunul domnesc al Țării Moldovei.

- Mama lui Ștefan împreună cu fratele ei - Vlaicul, fost sfătuitor domnesc al lui Bogdan al II-lea (mai târziu și al lui Ștefan cel Mare), **au încercat să îl facă pe Ștefan să conștientizeze că este fiu de domnitor și că trebuie să își dorească la rândul său domnia Moldovei**.
- În primii săi ani de domnie, Maria-Oltea este **alături de fiul său în organizarea acțiunilor politice interne și externe**.
- Sfârșindu-și rolul de soață și mamă de domn în această lume, către sfârșitul vieții se va retrage **la mănăstire, rămânând pentru Dumnezeu și noi „roaba lui Dumnezeu Oltea”**.

*Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam*

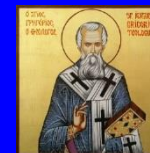

Bibliografie

- „O samă de cuvinte”, **Ion Neculce**
- „Istoria Creșterii și Descreșterii Curții Otomane”, **Dimitrie Cantemir**
- „Ștefan cel Mare înaintea cetății Neamțu”, **Gh. Asachi**
- „Muma lui Ștefan cel Mare”, **Dimitrie Bolintineanu**
- „Doamna Oltea. Mama lui Ștefan. Poem dramatic în versuri”, **Ludovic Dauș**
- „Letopisețul țării Moldovei, de când s-au descălecat țara și de cursul anilor și de viața domnilor carea scrie de la Dragoș vodă până la Aron vodă”, **Grigore Ureche**
- „Cum arăta cu adevărat Ștefan cel Mare: o figură plină, cu mustăți, plete lungi și blonde. Chipul său adevărat se mai păstrează doar în trei biserici”, http://adevarul.ro/locale/botosani/cum-arata-adevarat-Stefan-mare-figura-plina-mustati-plete-lungi-blonde-chipul-adevarat-mai-pastreaza-doar-trei-biserici-1_55506e9ccf376e35119069/index.html
- „Mănăstirea Probota și mănăstirea Probota Veche (Sf. Nicolae din Poiana Siretului) ”,
<http://vladimir-rosulescu.blogspot.nl/2015/12/manastirea-probota.html>,
<http://comoaraculturalaaromaniei.blogspot.nl/2011/03/manastirea-probota.html>,
http://www.metaneira.com/probota_webpage/archeology.html
- „Vlad Țepeș”, <http://www.artha.ro/snagov/vlad-tepes/>
- „Maria-Oltea – mama lui Ștefan cel Mare (între legendă și realitate istorică)”, **Eșanu & Eșanu**
- „Întemeierea Țării Moldovei. Voievozi din sec. al XIV-lea (abordări și interpretări noi)”, **Eșanu & Eșanu**
- „Bogdan al II-lea”, **Eșanu & Eșanu**
- „Vodă Ștefan s-a născut ...”, **Eșanu & Eșanu**
- „Doamna fără titlu domnesc”, **Costin Anghel Mihai Știrbu, etc.**

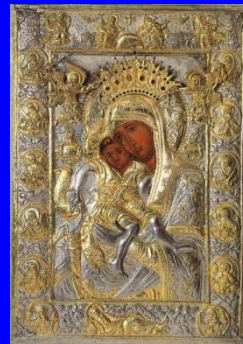
*Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam*

Mulțumiri

- Se cuvin părintelui, doamnei preotese, Asociației Femeilor Ortodoxe Române “Doamna Maria Brâncoveanu” pentru invitație și încredere, tuturor celor care au contribuit la buna desfășurare a acestei prezentări, precum și auditoriului însetat de continuă cunoaștere.
- Și ca încheiere, să mulțumim Domnului și Maicii Sale, mai ales într-o astfel de zi când sărbătorim Intrarea în Templu a acesteia:

Cuvine-se cu adevărat să te fericim, Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită și prea nevinovată și Maica Dumnezeului nostru. Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim.

*Maica Domnului "Axion Estin",
Biserica Protaton, Athos*

*Asociația Femeilor Ortodoxe Române "Doamna Maria Brâncoveanu"
Parohia „Sfântul Grigorie Teologul”, Schiedam*

